

Inntektsutvalget v/Ola Honningdal Grytten

Innspill om tallgrunnlag for bønder i verdikjeden for egg og fjørfekjøtt

Norsk Fjørfeleg ønsker med dette å oversende Inntektsutvalget vårt innspill på vegne av bønder i verdikjeden for egg og fjørfekjøtt. Vi stiller oss bak innspillet fra Norges Bondelag. Vi ønsker å utdype noen elementer som er viktige for bøndene som sørger for at Norge er selvforsynt med egg, kylling, kalkun og and; heretter omtalt som «fjørfebønder».

Fjørfebønder skiller seg fra andre husdyrprodusenter ved blant annet at:

- Fjørfebønder henter 90-100 % av inntekten fra markedet, og mottar tilnærmet ingen tilskudd over jordbruksavtalen. Dette har gitt store svingninger i lønnsomhet over tid. Noen perioder har vært preget av god lønnsomhet, mens andre igjen med svært dårlig lønnsomhet. Vedvarende overproduksjon av konsumegg siden 2012 har medført at bøndene i verdikjeden for egg ikke har fått hentet ut økte produksjonskostnader i markedet. Kyllingbønder fikk betydelig redusert inntekt da narasin-fokuset gjorde at salget droppet «over natten».
- Grunnet både politiske vedtak, pålegg fra handelen og forbrukerpreferanser med hensyn til dyrevelferd og bærekraft, har fjørfebøndene gjort mange og kostbare investeringer i senere år. Alle bønder i verdikjeden for egg har etter 2012 bygget om til frittgående produksjon; en kostnad på minst 2 millioner per gård. Endringer i forbrukerpreferanser ser man også konturene av innen fjørfekjøttproduksjon som f.eks. økt produksjon av saktevoksende hybrider. Hurtige endringer i markedet øker risikoen ved investeringer som fjørfebonden gjør og må komme til uttrykk i inntektsberegningene. Investeringer for bedret dyrevelferd og saktevoksende hybrider gir allerede økte kostnader. Det må dekkes inn gjennom salgspris på varene.
- Konsumegg inngår i markedsbalanseringsordningen, mens kylling, kalkun og and produseres på kontrakt mellom bonde og slakteri.

Produksjon av egg, kylling, kalkun og and har endret seg mye over tid. Fjørfebøndene har tilpasset seg stadig nye krav og retningslinjer til blant annet dyrevelferd og kvalitetsutvikling i produksjonen, med påfølgende ombygging og nybygg av fjørfehus. Gjeldsgraden er for mange høy og det er vanskelig å kjenne seg igjen i den lave gjeldsgraden som er i referansebrukene. **Inntektsnivå og utvikling må ta utgangspunkt i bønder og gårdsbruk som satser for fremtiden.**

NFL har følgende oppfordringer til Inntektsutvalget:

- 1) Grunnlagsmaterialet må kunne brukes til å sammenlikne inntektsnivået til fjørfebøndene med inntektsnivået for øvrige lønsmottakere i samfunnet. **Norsk Fjørfe­lag påpeker at vi støtter jobben Inntektsutvalget gjør for å finne best mulig sammenlikningsgrunnlag av inntekt mellom lønnsgrupper.**
- 2) Fjørfebønder inngår i referansebruk 6 (egg- og kornproduksjon) og referansebruk 11 (fjørfe­kjøtt og planteproduksjon). Det inngår kun 15 bønder i referansebruk 6 og 19 bønder i referansebruk 11, noe som tilsier at under 3 % av bøndene i verdikjeden for egg- og fjørfe­kjøtt er tallfestet. Når så få bønder inngår i referansebruksberegningene er tallene helt uegnet til å si noe om hva som er representativt. Tallene som inngår i dagens referansebruk nr. 6 og 11 gjenspeiler ikke den betydelige gjeldsgraden som er tilfelle for fjørfebønder i 2021. **Dersom referansebruksberegninger skal videreføres i grunnlagsmaterialet må antallet bønder som inngår i brukene for fjørfebønder øke betydelig, og det må sikres at alle bønder fra samtlige varemottakere, regioner m.m. er representert.**

Norsk Fjørfe­lag mener at Inntektsutvalget bør vurdere å gå bort fra referansebruk, og heller benytte modellbruk for de ulike produksjonene. Vi mener det må være mulig å skille mellom økonomien i ulike produksjoner på gården, for mer presise beregninger av bondens inntekter og kostnader. Fjørfe­næringa har svært godt utarbeidede kalkyler over inntekter og kostnader i de ulike fjørfe­produksjonene. Disse blir jevnlig kvalitetssikret, og oppdateres med tidsforbruket i de ulike produksjonene. **Norsk Fjørfe­lag vil oppfordre Inntektsutvalget til å vurdere en kombinasjon av referansebruk og/eller modellbruk i fremtidig grunnlagsmateriale.**

- 3) Per i dag benyttes blant annet dekningsbidrag som mål på fjørfe­bondens inntekt. Skal dette være et relevant og sammenliknbart tall, som gjenspeiler at fjørfe­bønder har ulike forutsetninger i sine avtaler avhengig av om de produserer produkter innen «hver­dagsmat» eller premium-markedet, bør man sammenlikne dekningsbidrag per kvadratmeter, ikke per dyr.
- 4) Når inntekta fra landbruket skal heves må det foreligge gode nok markedsbalanserende tiltak om det skal komme bonden til gode og ikke forsvinne i omsetningsavgift. Det er derfor viktig at politikerne, når de skal ta stilling til arbeidet som Inntektsutvalget fremlegger 1. juli, samtidig styrker markedsreguleringsordningen på egg.

Inntektsutvalget gjør et viktig arbeid som fjørfe­bøndene har stor tiltro til. Norsk Fjørfe­lag er tilgjengelig for ytterligere utdypning skriftlig eller muntlig om ønskelig.

Med vennlig hilsen,
Styret i Norsk Fjørfe­lag

Kort informasjon om norsk fjørfe­næring er vedlagt.

Om norsk fjørfenæring

I Norge er det ca. 1.300 bønder i verdikjedene for egg og fjørfekjøtt (kylling, kalkun og and). Den direkte sysselsettingen innen fjørfekjøtt og egg er ca. 3.500 personer. Totalt antall sysselsatte fra fjørfenæringen er ca. 7.000.

Fjørfekjøtt og egg utgjør 18 % av verdien av norske bønders kjøttproduksjon, med drøyt 2 milliarder kroner. Foredling av fjørfeprodukter utgjør drøyt 9 milliarder kroner, altså minst en firedobling av verdien gjennom industrien. Årlig omsetning fra fjørfenæringen anslås til 11,5 milliarder.

Av total mengde animalsk protein som produseres i Norge, utgjør egg og fjørfekjøtt til sammen 42,4 %.

Den kraftfôrbaserte husdyrproduksjonen en viktig utnytter av norsk korn som ikke oppnår matkvalitet, og avgjørende for økonomien i kornproduksjonen. Totalt tar fjørfenæringen unna om lag 20 prosent av det norske fôrkornet, noe som tilsvarer et norsk kornareal på ca. 400 000 dekar korn.

For mer informasjon om norsk fjørfenæring anbefales rapporten utarbeidet av AgriAnalyse i 2020. Rapporten «Fjørfenæringen i Norge - husdyrholdets vekstnæring» er gratis tilgjengelig som PDF via www.agrianalyse.no